

BERETNING VED ØKOLOGISEKTIONENS ÅRSMØDE, den 8. oktober 2009

Uffe Bie, formand:

Det seneste år har været et udfordrende år for landbruget generelt og for økologien med faldende vækstrater og lavere priser – det vil vi helt sikkert høre nærmere om i eftermiddag på temamødet. Det har også været en udfordring for økologisektionens personale, når et sekretariat - der skal understøtte de folkevalgte – først pga. underbemanning ikke kører på fuld kraft og siden uafklarethed om arbejdsfunktioner og bemanning i forbindelse med fusionen til L&F. For med et nyt formandskab er der mange ting, der skal forklares og afklares med hvem gør hvad, og hvorfor og hvorfor ikke og kan vi ikke bare osv. Så er det svært at få tid til det, der flytter noget, men alligevel syntes jeg, der er sket en hel del i året, der er gået. Det vender jeg tilbage til senere.

Jeg vil nu gerne præsentere jer for den bemanning, vi er startet ud med i den nye økologisektion i L&F. Først vores Team-leder Kirsten Lund Jensen som tager sig af den politiske back up i økologi, både over for offentligheden og internt i organisationen. Dermed er Kirsten også øko-teamets ekspert i støttepolitik- og satser, ligesom Kirsten har fokus på de økologiske landmænd og deres forhold m.v. Der næst har vi Christina Nygård, som mest arbejder med økologi regler, dyrevelfærd og veterinære forhold, både over for de danske myndigheder og på EU-niveau. Endelig har vi Ejvind Pedersen, som kommer fra Mejeriforeningen og derfor er teamets ekspert på mejeriområdet mht. brancheforhold og afsætning, ligesom han har fokus på de økologiske virksomheder m.v. Endelig har vi Anette Toft, der foruden at være direktør i L&F, også er i bestyrelsen for ICROFS – og Anette har også et godt netværk til politikerne.

Den fusion der i sommer førte til dannelsen af L&F får også på sigt indflydelse på Økologisektionens arbejde, hvor vi tidligere var primær producenternes talerør alene, ja så skal vi nu også til at forholde os mere til det afsætningsmæssige - altså en mere ”fra jord til bord” betragtning, end vi tidligere har haft. Hvordan det helt skal skrues sammen, er vi ikke pt. afklaret med, men det bliver vi formentlig i løbet af efteråret og vinteren. En ting er dog helt sikkert, vi vil i langt højere grad end tidligere selv tage teten fra økologisektionens side, dels på det politiske dels på embedsmandsniveau. Økologien får fremadrettet en langt mere selvstændig plads i L&F end i det, vi har kendt i det forgangne Dansk Landbrug.

En sag, der dog allerede nu er afklaret er, at vi økologer har fået en fast plads i planteproduktions bestyrelse, det tidligere Landsudvalg for planteavl. Det er helt afgørende, at vi er repræsenteret alle de steder, hvor vi overhovedet kan få os placeret. For selv om alle siger, jamen vi skal nok huske økologerne, så glemmer de det ofte og det kan aldrig blive så helhjertet, som når vi er direkte med.

Branchereglerne har vi været involveret i. Pr. 1.1 2009 forsvandt de danske særregler, og som udgangspunkt er det godt, at der bliver fælles regler i EU. Problemet er bare, at på nogle få punkter er EU-reglerne på et for lavt niveau. De danske særregler er: gødningsloft på 140 kg. N/ha, der er forbud mod at landmanden selv genbehandler kreaturer over 6 mdr., der må slutfedes på stald fra 9 mdr., dog med adgang til løbegård. Der er ved anvendelse af græs og lucerne fra første omlægningsår, krav om at foderberegningen skal opgøres som 20% foder pr. dyr/dag. Dette for at

undgå, at der i perioder ville kunne fodres med rent konventionelt foder. Desuden er der forbud mod eksport af kalve under 3 mdr. og særlige regler vedr. transport og slagtning. Branchereglerne skal drøftes i aftalekredsen igen den 22. oktober.

Regler har vi jo en del af som økologer. Ikke fordi det er et problem, men alligevel er der jo engang imellem nogen som vi gerne vil skubbe lidt med, når de virker helt tåbelige, og det gør vi i kontroludvalget i Plantedirektoratet. Og det kan af og til lykkes at rokke ved reglerne. Et enkelt eksempel er, at vi her i 2009 har skullet søge om dispensation for at afhorne vores kalve - en dispensation som vi alle ville få, hvorfor så bruge tid og papir på sådan noget pjat? Nu er det så blevet en del af vores fælles ansøgningsskema, og er det krydset af der én gang for alle - ja, så er det ok, men jeg kan jo konstatere, at det er noget der bliver gået op i, når vi har kontrol. Jeg har i hvert fald – helt efter reglerne - fået en anmærkning!

Der er som nogen nok ved indgået et Veterinærforlig, som gør sundhedsrådgivning obligatorisk for alle økologiske bedrifter med mindst 100 årskøer eller 300 årssøer m.v. Inden vi kom med i forliget var vores skrækscenarie, at vi skulle have en dyrlæge til at rode i alle vores køer en gang om ugen, hvis besætningen ellers er stor nok - dette ville være helt uacceptabelt. Med et godt samarbejde med ØL er det lykket os at få lavet en basismodel som alle økologer kan bruge, og nok så væsentligt - hvis konventionelle ikke selv ønsker at behandle deres dyr, kan de også bruge den. Altså, der er ikke en særregel for økologer, men en model alle kan bruge, hvis de ønsker det.

Det bringer mig over til noget nok så alvorligt. Vi har i fællesskab med ØL og i samarbejde med Mejerierne sendt et brev til samtlige økologiske mælkeproducenter i april måned, hvor vi har ridset reglerne vedr. genbehandling og medicin opbevaring og krav til registrering op, således at ingen kan være i tvivl om hvordan reglerne er. Det gjorde vi, fordi vi havde fået et præventivt vink om, at der nok ville blive sat fokus på økologiske bedrifter her i løbet af efteråret. Den kampagne er nu kørt, og jeg håber virkelig, at I kære medlemmer har taget vores oplysninger alvorligt. Vi kan bare ikke holde til, at der bliver sået tvivl om økologiens troværdighed på et så væsentligt punkt, og bliver man taget med fingrene i medicinskabet skal I ikke forvente opbakning hverken fra folkevalgt side eller jeres afsætningsled!

Grøn Vækst, det som en del konventionelle kalder misvækst. Efter en forholdsvis lukket proces fra Regeringens side omkring udarbejdelse af Grøn Vækst-forslaget, er selve indholdet i den færdige aftale jo blevet kendt her hen over sommeren, og som økologer kan vi være rimeligt tilfredse. For selv om processen i starten har været intern i regeringen, er vi fra økologisektionen i L&F (og garanteret også fra ØL) kommet med konkrete indspil - uden dog at vide om de ville blive brugt. Vi har bl.a. peget på, at hvor der snakkes om ”udtagning af arealer”, har vi sagt anden anvendelse som økologi og flerårige energiafgrøder. Vi har foreslået støtte til øget omlægningstjek samt til efterfølgende ERFA-grupper. Vi har ønsket at tilskudssatserne kan tilpasses så der tages højde for alle de omkostninger man har i forbindelse med omlægning. Vi har også påpeget det store behov og potentiale, der er i fortsat udvikling af biogas inden for vedvarende energi- og klimaområdet.

Nu hvor Grøn Vækst skal udmøntes, hvad kan vi så som økologer bidrage med? Vi kan skabe mere naturkvalitet og biodiversitet, vi kan fjerne store mængder grønmasse som skal puttes i vores øko-

biogas anlæg, vi kan omlægge til økologi i stedet for total udtagning af sårbare arealer, vi kan øge det økologiske areal og den økologiske afsætning både nationalt, men også i høj grad til eksport. Men vi må også konstatere, at det ikke nødvendigvis sker af sig selv. Det kræver, at der sættes midler af på Finansloven bl.a. til afsætning og eksportfremme. Her syntes vi umiddelbart, at de 40 mio. kr. der er afsat er for lidt, da det vil være nødvendig med en markant informations- og markedsføringsindsats, hvis det skal lykkes at afsætte den ønskede stigning af økologiske produkter – ellers ender vi bare med overproduktion og lave priser. Det vil også være ønskeligt, hvis det blev åbnet op og gjort smidigere, således at det ikke kun er producentsammenslutninger, der kan opnå støtte til informationskampagner m.v. – det er i tråd med, at vi siger at det afsatte beløb umiddelbart er for lille.

Vi er ligeledes bekymret for om der afsættes midler nok til øko-forskning - der er vi i gang med lobbyarbejdet, men forskningen vil Michael komme nærmere ind på i sin del af beretningen lidt senere.

Vi må nødvendigvis også have set på, om tilskudssatserne er på et tilstrækkelig højt niveau der kan være med til at motivere til øget omlægning. Det kræver fuld dækning for de omkostninger, vi påtager os, når vi leverer miljø, natur og dyrevelfærdsgoder til samfundet. Det er målsætningen at fordoble det økologiske areal fra nu omkring 7% til 15% i 2020, men det kommer ikke af sig selv.

Når vi snakker om den øgede omlægning, er det dog afgørende, at den ikke er baseret på tilskud alene. Der er behov for lidt mere stabile priser, der ikke svinger som et oprørt hav. For os der har været økologer i mange år, er det noget, vi til nød kan leve med, men for nyomlæggere er det en usikkerhedsfaktor, der kommer oven i det at kaste sig ud i en helt ny driftsform. Bliver man ramt af en periode, hvor priserne svinger ned ad, kan det være fristende at vende tilbage til de nemme løsninger med kunstgødning og sprøjte. Man bør dog nok lige sætte sig ind i noget så spændende som behandlingsindex og N-reduktion inden den endelige beslutning træffes.

Hvordan kommer vi ud over den markedssituation - som vi har på korn pt. - hvor vi hører om konventionel pris for økologisk korn, eller man kan lægge det i pulje til ukendt pris? Jeg mener, det er uholdbart. Der burde som minimum være en mindste prisforskel til det konventionelle, men jeg må også anerkende, at det er umådeligt svært i et frit marked og med de fælles EU regler, vi gerne vil have, for at vi kan handle frit. Hvad gør vi så? En mulighed der bliver spændende at følge er det projekt, der er lavet i fællesskab mellem økologi Midt/Øst og Gefion om afsætning af konsumkorn. Der bliver også lavet mange tiltag omkring lokal afsætning, som måske med tiden kan udvikle sig til regional, national og til sidst international afsætning. Jeg tror, at det er vigtigt, at vi som økologer tænker mere i afsætning af vores egne produkter, end vi har været vant til som konventionelle. Der skal naturligvis vejes for og imod risiko og evt. gevinst.

I sommerens løb har vi alle været vidne til en helt uacceptabel prissætning på øko-mælk. Det er lykkedes vores mejerier at få så stor succes med økologisk mælk, at butikkerne nu bruger det aktivt i deres indbyrdes kamp om markedet. Det er helt grotesk, at der udbydes øko-mælk til under 5 kr. pr. liter. Det er for mig ubegribeligt, at man er parat til at sætte så mange penge til og i den grad sjofle et højkvalitetsprodukt, som ingen har syntes var for dyrt. Jeg var med på gaden, den dag ØL's

mælkeudvalg gik på gaden og delte gratis mælk ud. Og alle syntes, det var en tåbelig priskrig, for som en sagde til mig: ”jeg har én gang besluttet mig for, at økologisk mælk er det bedste, og jeg kigger ikke på prisen”.

Økologirådgivningen skal vi udvikle konstant for at følge med de fremmeste økologer - på Landscenteret har vi taget initiativ til netop dette. Tidligere har der både været Landsudvalg for økologi og brugerudvalg, og ingen af delene har levet op til det, der var intentionen, nemlig at skabe sammenhæng i økologirådgivningen mellem Landscentret og de lokale rådgivningscentre. Det vi nu har sat i søen, er et forum hvor alle i DLBR systemet - der arbejder med økologi - har mulighed for på skift at byde ind med emner, der skal arbejdes med. Det være sig projekter og initiativer, som kan styrke rådgivningen både lokalt og på landscentret og ikke kun til gavn for sin egen lille forretning. Kort sagt, der skal skabes et fælles ejerskab til økologirådgivning i DLBR. Jeg kan med stor tilfredshed konstatere, at der var rigtig god opbakning til det første møde her i september - med levende deltagelse fra alle ender af landet. Økologisektionen en fast del af dette forum og det sikrer dels at der altid sidder aktive brugere af rådgivningen, dels at der er en forbindelse til det politiske arbejde.

Fødevarerministeren har for nylig offentliggjort en vidensyntese, der lægger op til fornyet debat om dyrkning af GM-afgrøder og nytteværdien heraf. En afgørende forudsætning for at dyrke GMO-afgrøder er, at de er godkendt, og at det dermed er godtgjort, at de ikke udgør nogen risiko for menneskers og dyrs sundhed og for miljøet. For os er det lige så vigtigt, at økologiske landmænd kan dyrke afgrøder, hvor genteknologien er fravalgt. Dette sikrer de danske regler for sameksistens mellem genmodificerede og økologiske afgrøder, som i 2004 blev fastlagt i en bred enighed mellem forbrugere, miljøorganisationer, landbruget og Folketinget. Det vil således være særdeles vanskeligt at forestille sig dyrkning af GM-raps og græs med disse regler. Pt. har vi desuden et projekt i gang på Landscentret, hvor der bliver kikket nærmere på erfaringer med afstandskrav fra bl.a Spanien. Der kikkedes også på de udfordringer, der kan opstå omkring foderstoffer og såsæd.

Jeg syntes også her til sidst, at jeg vil nævne den store succes, der var på BIOFACH i Tyskland tilbage i februar måned. Danmark var som bekendt årets land, og alle sejl var sat til på den danske stand. ØL og Landbrugsrådet havde lavet det hele rigtigt flot og pompøst. Og derudover er der grund til at rose vores Fødevarerminister Eva Kjær Hansen, der havde valgt at prioritere det med 2 dage til at besøge de ca. danske 40 stande. Hendes åbningstale på tysk tog virkelig kegler, og sammenlignet med mange andre lande har vi altså nogle ”meget nede på jorden politikere”, idet der ikke behøver stå en vagt i hvert et hjørne, når de besøger en stand. Vi arbejder også på, at L&F kommer med til at arrangere en dansk eller måske nordisk stand på BIOFACH næste år.

I fortsættelse af BIOFACH vil jeg også lige gøre opmærksom på vores egen Økologi-kongres, som finder sted i Odense den 18.-19. november. Hvis I er interesseret i at høre den nyeste viden og om hvad der sker inden for vores område, kan jeg kun opfordre jer til at deltage i kongressen.

Jeg har nævnt samarbejdet med Økologisk Landsforening flere gange i min beretning, idet vi jo har en fælles opgave i at fremme økologien - det gode og konstruktive samarbejde håber jeg, at vi kan

fortsætte med fremadrettet. Lidt sund rivalisering vil der nu nok forsat være, men det er kun med til at holde os skarpe – til gavn for økologien.

Jeg vil nu overlade ordet til næstformand Michael Svane.

Michaels beretning

Jeg vil beskrive vores klimaarbejde og aktiviteter i forhold til forskning, og kort berøre et par aktiviteter der er under udvikling.

Klimaindsatsen

I Økologisektionen har vi taget hul på en udfordring som vi tror, bliver en af de rigtig store fremover: **Hvordan sørger vi for at økologien også bliver en vinder på klimasiden?** Det er en udfordring som kræver at vi kæmper på to fronter - dels skal der arbejdes med at forbedre CO2-regnskabet i økologien, dels skal vi fokusere meget mere på at formidle de positive klimaeffekter økologien skaber.

Vi har sammen med Landscentret Økologi startet projektet **”Økologisk jordbrug som klimaindsats”** der netop arbejder på begge fronter. Projektets formål er at gøre det kendt hvordan man gennem økologisk landbrugsdrift og dermed gennem forbrug af økologiske fødevarer kan medvirke til at nedbringe den klimabelastning der kommer fra landbruget. Projektet udstiller bl.a. på Copenhagen Climate Exchange som er en folkelig klimamesse i Øksnehallen forud for det egentlige klimatopmøde.

Energiforbruget til kvælstofgødning i det konventionelle jordbrug og den bedre jordstruktur og det større mikroliv i jorden i økologisk jordbrug er de vigtigste grunde til, at økologisk produktion har en mindre klimapåvirkning pr. arealenhed. Men i dag opvejes det stort set af den lavere produktion pr. arealenhed, når klimapåvirkningen regnes pr. produceret enhed. **”Økologisk jordbrug som klimaindsats”** skal derfor også tjene til at inspirere økologiske landmænd til at bidrage til at gøre en klimaindsats på deres bedrift.

PP 1   Vigtige elementer på vej til Klima-Plus Økologi.

På Landscenteret har Erik Fog lavet en Klima-Plus Økologi sammenfatning, som opsummerer nogle af de tiltag som kan hjælpe os til at gøre økologien til en vinder på klimasiden, fx ved at få gennemført energispareplaner, etablere vedvarende energiproduktion, vælge klimavenlige dyrkningsmetoder, osv. Vi skal blive bedre til at øge produktiviteten og samtidig fastholde opbygningen af humus i jorden. Vi skal udbrede bio-forgasning af energiafgrøder, efterafgrøder og

plantemasse fra naturpleje, samt husdyrgødning. Det forbedrer produktiviteten fordi kvælstoffet i systemet udnyttes langt bedre. Det vil også gøre udfasningen af konventionel husdyrgødning langt mere fremkommelig.

PP 2   Bæredygtig fødevareproduktion

Men vi skal også tænke ad en udviklingsvej der går udad, mod de samfundsmæssige nytteværdier af økologisk jordbrug for klimaet. Økologisk Jordbrug har altid tænkt udad og ikke kun indad, og nærhed, recirkulering og energioptimering har altid været der. Det nye er, at klimadagsordenen er blevet et globalt anliggende af meget høj prioritet. Problemstillingerne er på kort sigt flyttet fra miljøkæmpernes rækker til kapitalstærke virksomheder og politikere med meget stor indflydelse. Den proces påvirker EU's landbrugspolitik, senest er op mod en milliard kr. flyttet fra enkeltbetaling til miljø,- og klima investeringer i landdistrikterne. Økologisk jordbrug står derfor i en ny situation, hvor klimamålsætningen nu pludselig er taget op af magtfulde instanser, og udviklingen på klima/energi-området må forventes at gå meget hurtigt i de kommende år. Det stiller krav - og giver mulighed - til økologerne for at gentænke relationerne til det omkringliggende samfund. I fremtiden er det interessant at se på

- Vedvarende Energiproduktion. Biogas ind i naturgasnettet, og videre ind i kraft-varme systemet. Eller ud på elmarkedet i form af øko-strøm. Eller ind i den kollektive trafik, som tilfældet er for den biogasbus som holder uden for døren, og som en del af jer er ankommet med. Solceller på staldtagene, som i Tyskland, mindre vindmøller, biodiesel.
- Fokus på klimabelastningen fra Jord til Bord. Vi skal helt frem til tallerkenen for at få hele klima-regnestykket gjort op fra fødevareproduktionen til fødevarerforbrug. Der skal vælges den rigtige transportform og den rigtige emballage, når vores produkter skal videre i kæden. Måske skal vi også være med til at få forbrugerne til, både igennem valg af fødevarer, men også gennem forbrugsmønstre at påtage sig et større klimaansvar.
- Økologisk jordbrug som et food system, eller en regional matrix model som Videnssynthesen taler om. Måske er det hensigtsmæssig, også udfra et klimaperspektiv, at se på nye ejerformer, nye krav til landbrugsstrukturudviklingen, nye finansieringskrav og muligheder.

PP 3   Klimaekspressen

Men uanset det fremadrettede blik, skal vi som sagt også have fokus på de positive klimatiltag, der allerede eksisterer. Derfor har vi også lanceret **Klimaekspressen** - et projekt vi har fået op at stå sammen med tursitføreruddannelsen på RUC. Klimaekspressen er en biogasdrevet bus, der med udgangspunkt fra København kører ud til en lang række spændende destinationer på Sjælland der kan fremvise klimaaktiviteter. Herunder økologiske gårde, brintbyer, biogasanlæg og meget mere.

Bussen kører frem til klimatopmødet i december, og kan udover de planlagte offentlige ture, hyres til gruppeture mv.

Endelig vil jeg også nævne **Arbejdet i ICROFTS programkomite vedr. den forskningsmæssige sammenhæng mellem økologi og klima**, som også skal være med til at understøtte vores dokumentation af økologi som et reelt alternativ også på klimasiden. I en meget nær fremtid vil klimacertificering sikkert blive noget vi skal deale med. Det vil være afgørende at vi dels kan pege på beregningsmetoder, der indregner alle effekter forbundet med den økologiske dyrkningsmetode, dels at vi er på vej med at forbedre den faktiske klimaeffekt.

Forskning

Som Uffe kort nævnte, så er vi bekymrede for, om der afsættes midler nok til økologiforskningen. De igangværende finanslovsforhandlinger, forhandlinger om Globaliseringsmidlerne og forhandlingerne om udmøntningen af Grøn Vækst (GUDP) er meget vigtig for fremdriften i økologisk jordbrug og fødevarerproduktion – og dermed placeringen af det ”økologiske lokomotiv”, som gerne skulle være med til at fastholde og udbygge Danmarks førende rolle.

Det er ligeledes vigtigt, at der gennemføres et nyt nationalt 4-årigt forskningsprogram, når FØJO-3 udløber til næste år. Vi har foreslået 250 mio. kr. til en ”FØJO-4” – eller hvad vi nu skal kalde det - i regi af ICROFS, der er det Internationale Center for Forskning i Økologisk Jordbrug og Fødevarer-systemer.

I FØJO-3 er der 15 vidt forskellige forskningsprojekter. Som eksempel kan jeg nævne navnene på et par af projekterne:

- Integritet og kvalitet af økologisk kød og æg
- Økologisk kost og sundhed
- Økologisk jordbrug som refugier for biodiversitet

Hvis I er interesseret, kan I læse mere om de konkrete FØJO-3 projekter på ICROFS' hjemmeside.

Økologisektionen og Økologisk Landsforening kører i høj grad parløb i forhandlingerne om at forsøge at skaffe flere midler til økologiforskning. Jeg skal ikke her spå om, hvad udfaldet bliver af dette store og komplekse forhandlingsforløb. Intet er sikkert i skrivende stund. Der er formodentlig ingen, som er uenig i hvor vigtig denne sag er, og det er derfor mange ressourcer som går med at holde øje med og skabe nye forhandlingsmuligheder.

Jeg vil også lige nævne ICROFS' internationale forskning, der kaldes "CORE Organic". Hovedidéen er en trans-national koordinering af forskningsprogrammer mellem partnerlande. Ligesom trækfugle kan spare op til 70% af energien ved at koordinere deres indsats og flyve i formation, kan forskningsprogrammer få fortjeneste af trans-nationale samarbejde. I det første CORE Organic var godt 10 partnerlande involveret – i øjeblikket arbejdes der på en "CORE Organic-2", og her vil der være over 20 lande med. Fordelen er, at jo flere lande der er med, jo flere penge er der, og jo mere bliver der forsket. Jeg kan nævne, at store lande som bl.a. Kina, USA og Brasilien har meget at byde ind med.

Landbrug & Fødevarer er godt repræsenteret i ICROFS, idet Annette Toft sidder i den internationale bestyrelse og Michael Stevns er formand for den danske programkomité.

Endelig vil jeg her til sidst kort nævne et par eksempler på ting, som vi i økologisektionen vil til at kigge på i den nærmeste fremtid. Det første er, om og hvordan det kan gøres nemmere for de små økologiske bedrifter at skaffe mere jord – her har vi tænkt os at involvere deltidslandsmændene. Vi har også tænkt os, at der skal mere fokus på de regionale vækstfora', og om hvordan vi kan få økologi på dagsordenen. Landbrug & Fødevarer har fornyelig ansat en medarbejder med fokus på interessevaretagelse i forhold til regionerne, og det venter vi os meget af.

Nu vil jeg overlade scenen til **Johannes Nebel**, der vil give en orientering om EU-arbejdet. (er ikke på skrift)